

УДК: 94:334.73(477.7)

Репілевська О.Ю.

аспірант

спеціальність 08.00.04. –

*«економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)»*

напрямок підготовки «економіка сільського господарства»

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

м. Херсон, Україна

НАУКОВА ПЕРІОДИКА: ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ КООПЕРАЦІЇ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Кооперативний рух зародився у середині ХІХ ст. в Західній Європі. У 60-х рр. ХІХ ст. він досяг і території України. Історія розвитку кооперації в Україні відрізняється від процесів кооперативного становлення інших держав тим, що в кожному регіоні нашої країни кооперативний рух мав свої особливості та напрями. Так, перше ощадно-позичкове товариство було засноване у 1869 р. у м. Гадячі Полтавської області, перше кооперативне споживче товариство було засновано на Харківщині 1886 р., а на Херсонщині, перше артільне товариство створене в 1884 р. у с. Федвар Херсонської області. Перше кредитне товариство з'явилося у 1895 р. в с. Іванківцях Полтавської області [7]. Дослідженню історичних аспектів кооперативного руху присвячене наше дослідження, а саме від початку створення та зародження до умов сьогодення в Україні та на Півдні України зокрема.

Питання зародження та становлення кооперативного руху на Півдні України в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. частково були висвітлені у наукових працях вітчизняних дослідників початку ХХ ст.: П. Височанського, М.І. Туган-Барановського, М.Х. Хейсіна [2, 9, 11] та інших. За радянських часів дореволюційна кооперація була визнана буржуазною, не вартою наукової уваги. Політичні, соціально-економічні зміни, що мали місце в нашій країні у 80-90-ті рр. ХХ ст., сприяли зростанню уваги науковців до проблем історії вітчизняної кооперації. За часів незалежності України було видано ряд наукових праць М.В. Алімана, В.І. Марочка, І.А. Фаренія [1, 4, 10]. Проте, на Півдні України у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. вчені не займалися спеціальним вивченням розвитку кооперації. Тому дослідимо становлення кооперації в цей період в Україні загалом.

Кооперативні товариства на Півдні України почали відкриватися у другій половині 60-х рр. ХІХ ст. за ініціативою місцевої інтелігенції та при фінансовій підтримці земств. Так, у 1867 р. було затверджено статут Одеського споживчого товариства «Збереження», у 1868 р. в Катеринославі виник кооператив «Бережливість», а в 1869 р. у Таврійській губернії відкрилося

Севастопольське товариство споживачів [8]. Основним призначенням споживчих кооперативів було забезпечення населення якісним і недорогим товаром. З цією метою засновники товариства вносили гроші (паї), розмір яких визначався статутом кожного кооперативу, для створення загального капіталу. На ці кошти купували або орендували приміщення для крамниці, закуповували товар для продажу.

Першими південноукраїнськими ощадно-позичковими кооперативами доцільно вважати відкриті у 1871 р. Времіївське товариство на Катеринославщині, Обознівське та Петрівське на Херсонщині [5]. Ці товариства займалися наданням населенню кредитів під відсотки, що були значно меншими за лихварські.

З 90-х років XIX ст. почався третій період розвитку кооперативного руху на Півдні України, який продовжувався до 1904 р. Він характеризувався значним збільшенням кооперативних товариств у регіоні, процес їх відкриття став більш інтенсивним. У цей же період, наприкінці XIX ст. на Півдні почали відкриватися сільськогосподарські товариства з метою покращення сільського господарства, запровадження нових технологій і техніки на селі. Ініціаторами їх створення були представники земств, дільничні агрономи, ветеринари, вчителі. Товариства займалися організацією експериментальних полів, садів, виноградників; надавали в оренду сільськогосподарську техніку; займалися посередницькими операціями по закупці зерна, насіння, саджанців для селян. Існували вони за рахунок щорічних внесків членів кооперативів, відрахувань земств, прибутків від продажу продукції зі свого господарства, коштів, отриманих за надання певних послуг. Одним із перших у 1891 р. було відкрито сільськогосподарське товариство у Верхньодніпровську на Катеринославщині. Його засновниками були повітовий предводитель дворянства Бродський, голова земської управи Абазов та інші [6].

Рис. 1. Етапи становлення сільськогосподарської кооперації на Півдні України

На початку ХХ ст. кооперативний рух стає загальнодержавним, до нього залучаються всі прошарки суспільства. А найбільш важливі кооперативні проблеми виносяться на всеросійський розгляд. У квітні 1908 р. в Москві відбувся I Всеросійський кооперативний з'їзд [3]. Кооперативні з'їзди проводилися і на місцях. Так, 8-9 травня 1911 р. відбувся з'їзд установ дрібного кредиту Катеринославської губернії. На з'їзді були розглянуті питання підготовки фахівців для роботи в кооперативах, створення кооперативного союзу, організації операцій зі збуту хліба [12]. З 21 до 25 жовтня 1915 р. в Одесі проходив регіональний кооперативний з'їзд представників сільськогосподарських товариств Південної Росії, на якому розглядалися актуальні питання сільської кооперації [12].

З кінця ХІХ ст. у середовищі кооператорів активно обговорювалося, виносилося на розгляд кооперативних з'їздів питання необхідності створення союзних кооперативних установ. Це побажання було викликане потребою у співпраці товариств та координації їх діяльності на місцях.

Отже, історія становлення та розвитку кооперативного руху на Півдні України мала велике значення для населення даного регіону. Зародження сільськогосподарської кооперації у 1891 р. пов'язано з метою покращення розвитку сільського господарства, запровадження нових технологій і техніки на селі. Сільськогосподарські товариства зробили значний внесок у поширення нових аграрних знань і сприяли прогресивному розвитку сільського господарства.

Список використаних інформаційних джерел

1. Аліман М.В. Історія споживчої кооперації / М.В. Аліман, С.Г. Бабенко. – Львів: Інститут українознавства, 1996. – 384 с.
2. Височанський П. Начерк розвитку української споживчої кооперації / П. Височанський. – Катеринослав: Книгоспілка, 1925. – 182 с.
3. Второй Всероссийский съезд кооперации в Киеве 1-7 августа 1913 г. Доклады, резолюции. – Киев: Типография 2-й артели, 1913. – 318 с.
4. Марочко В.І. Українська селянська кооперація. Історико-теоретичний аспект (1861-1929 рр.) / В.І. Марочко. – К.: М.Р. Kots Publishing, 1995. – 224 с.;
5. Мандрика Н. Коротенька історія кредитної кооперації на Україні. / Н.Мандрика – Катеринослав: Книгоспілка, 1917. – С. 8.
6. Отчет по экономическому отделу Верхнеднепровского уезда земской управы за 1913 г. – Верхнеднепровск: Типография Любовского и Гинсбурга, 1914. – С. 1-2.
7. Пантелеймоненко А.О. Становлення кооперації в українському селі: історико-економічні аспекти: [монографія] / А.О. Пантелеймоненко. – Полтава: ПУСКУ, 2006. – 227 с.
8. Сборник материалов об артелях в России. Потребительские общества. Вып. 3. – СПб.: Типография Майкова, 1875. – С. 100-109, 138-140, 200-205.
9. Туган-Барановский М.И. Социальные основы кооперации. – М.:

Типографія Н.А. Сазановой, 1916. – 248 с.

10. Фареній І.А. З історії становлення кооперативного руху в Наддніпрянській Україні (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) / І.А. Фареній. – Черкаси: Національний університет ім. Б. Хмельницького, 2003. – 144 с.

11. Хейсин М.Х. История кооперации в России. Все виды кооперации с начала ее существования до настоящего времени / М.Х. Хейсин. – Л.: Время, 1926. – 387 с.

12. ДАДО, ф. 861, оп. 1, спр. 1, арк. 9. ЦДІАУ, ф. 385, оп. 2, спр. 139, арк. 10.

УДК 336

Сіденко В.В.

студент, група ЕП-15

напряму підготовки «Економіка підприємства»

Черкаський державний бізнес-коледж

м. Черкаси, Україна

Кузнецова Н.Б.

к.е.н.

науковий керівник

Черкаський державний бізнес-коледж

м. Черкаси, Україна

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

З початку розвитку економіки як науки проблема ефективної діяльності підприємств перейшла на перший план і залишається актуальною сьогодні. На даний момент оцінка результатів управлінських рішень, виробничої діяльності, вчасності та правильній оптимізації витрат економічних ресурсів, а також засоби та технології підвищення ефективності діяльності підприємств становлять особливий інтерес як для вчених, так і для економістів-практиків.

На всіх етапах розвитку економіки основною її ланкою є підприємство. Як господарюючий суб'єкт, підприємство здійснює виробничу, науково-дослідну, іншу господарську діяльність. Успішна реалізація стратегії розвитку підприємства передбачає здійснення не лише результативної, а й ефективної господарської діяльності. Для того щоб бути успішною протягом тривалого часу, щоб вижити та досягти певних результатів, діяльність підприємства має бути ефективною, і спрямованою на подальший розвиток.

Зміст категорії ефективність дуже складний і не існує єдиного визначення цього поняття. Категорія «ефективність» на рівні підприємства характеризує зв'язок між величиною отриманого результату (ефекту) його діяльності й кількістю інвестованих або витрачених у виробництві ресурсів, витрат. Розкриттю сутності ефективності діяльності підприємства допомагає